

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто економічну сутність поняття "ділова активність підприємства". Проаналізовано існуюче методичне забезпечення оцінки ділової активності. Вдосконалено підхід до оцінки ділової активності на основі орієнтації на врахування інтересів користувачів аналізу.

Аннотация. Рассмотрена экономическая сущность понятия "деловая активность предприятия". Проанализировано существующее методическое обеспечение оценки деловой активности. Усовершенствован подход к оценке деловой активности на основе ориентации на учет интересов пользователей анализа.

Annotation. The economic substance of the concept "business activity" is considered. The existing methodological support of business activity assessment is analyzed. The approach to the assessment of business activity is improved based on the orientation on the interests of the analysis users.

Ключові слова: ділова активність, дефіцит ресурсів, фінансова діяльність, суб'єкт господарювання, продукція, оцінка, аналіз.

Діяльність будь-якого підприємства є джерелом уваги різних учасників ринкових відносин, передусім, власників, кредиторів, інвесторів, податкових служб, і навіть безпосередніх конкурентів. В умовах дефіциту ресурсів, що склалися в Україні, проблеми ефективного розподілу та використання ресурсів підприємств виходять на одне з перших місць. Основним інструментом для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства в умовах нестабільної економіки є аналіз ділової активності суб'єкта господарювання, за допомогою якого можна об'єктивно визначити результативність фінансової діяльності підприємства та перспективи його розвитку. Таким чином, ділова активність є дієвим механізмом, що зменшує ймовірність настання несприятливих подій в умовах кризи та конкуренції.

Питання аналізу ділової активності знайшли відображення в працях вчених, як: Білик М. Д., Павловська О. В., Шеремет А. Д., Ковальов В. В., Мец В. О., Савицька Г. В. та ін. У той же час механізми оцінки ділової активності залишаються мало розробленими, оскільки кожен з авторів пропонує різні методики розрахунку її показників, які, в основному, характеризують тільки окремі аспекти ефективності окремого суб'єкта господарювання [1].

У зв'язку з цим метою даної статті є: обґрунтування важливості аналізу ділової активності для підприємства та оцінка методичного забезпечення аналізу. Завдання можна визначити як: виявлення особливостей здійснення аналізу ділової активності підприємств та вивчення теоретичних аспектів застосування показників ділової активності.

На сьогодні існують різні точки зору щодо визначення поняття "ділової активності". Так, наприклад, Коваленко Л. О. та Ремньова Л. М. вважають, що ділова активність – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства [2]; Вчєрашня І. С. вважає, що ділова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства з позицій внутрішніх його змін і виявляється через зміну її інтенсивності у часі [3]. Шеремет О. О. та Мец В. О. розглядають ділову активність як зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок продукції, праці, капіталу, а під час аналізу фінансово-господарської діяльності цей термін застосовується для характеристики поточної виробничої і комерційної діяльності [4].

На погляд автора, ділова активність – це комплексна характеристика діяльності підприємства, яка містить в собі оцінку ступеня напруженості використання ресурсів. Ділова активність підприємства характеризується, перш за все, ефективністю використання виробничих ресурсів і стійкістю економічного зростання. Головним же критерієм ефективності роботи підприємства є його прибутковість. Аналіз ділової активності здійснюється за якісними і кількісними показниками [5].

До якісних показників належать:

- розмір ринку збуту продукції;
- наявність продукції, яка йде на експорт;
- імідж підприємства та його клієнтів;

конкурентоспроможність підприємства і продукції – це здатність підприємства створювати, виробляти і продавати товари та послуги, цінові й нецінові якості яких привабливіші, ніж в аналогічній продукції конкурентів.

Кількісна оцінка ділової активності може бути здійснена за такими етапами [1]:

1. Дослідження динаміки і співвідношення темпів зростання абсолютних показників згідно з "золотим правилом економіки" полягає в тому, що прибуток повинен зростати більш високими темпами, ніж обсяг реалізації продукції та вартість майна підприємства. Це означає, що витрати виробництва повинні знижуватись, а ресурси підприємства використовуватись ефективніше.

2. Вивчення значень і динаміки відносних показників, які характеризують рівень ефективності використання авансованих і спожитих ресурсів підприємства.

3. Вивчення значень і динаміки показників рентабельності, які характеризують відносну дохідність підприємства.

4. Аналіз коефіцієнтів стійкого зростання підприємства.

Застосування результатів оцінки ділової активності слугуватиме покращенню результативності виробничо-господарської діяльності і допоможе здобути конкурентні переваги на сегменті ринку господарювання. При цьому важливим є розуміння того, що кожне окреме підприємство вимагає індивідуального підходу до інтеграції та сегментації методик оцінювання його діяльності.

Таким чином, слід поєднати елементи аналізу абсолютних показників із якісними (відносними).

Другий напрям аналізу ділової активності підприємства полягає у розрахунку показників, які характеризують ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів (таблиця).

Таблиця

Алгоритм розрахунку показників ділової активності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку показників
1	2
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\text{чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{середньорічну суму активів}}$
Фондовіддача	$\frac{\text{чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{середньорічну суму основних засобів}}$
Фондомісткість	$\frac{\text{чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{середньорічну суму основних засобів}}$

Закінчення таблиці

1	2
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості}}{\text{середньорічну суму дебіторської заборгованості}}$
Період погашення дебіторської заборгованості	$\frac{360}{\text{коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості}}$
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	$\frac{\text{коефіцієнт оборотності виробничих запасів}}{\text{середньорічну суму запасів}}$
Період обороту запасів	$\frac{\text{період обороту запасів}}{\text{коефіцієнт оборотності виробничих запасів}}$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}}{\text{середньорічна сума кредиторської заборгованості}}$
Період погашення кредиторської заборгованості	$\frac{360}{\text{коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}}$
Показники	алгоритм розрахунку показників
Період операційного циклу	сума періоду обороту дебіторської заборгованості та періоду обороту запасів
Період фінансового циклу	різниця між періодом операційного циклу та періодом погашення кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{середньорічна сума власного капіталу}}{\text{чисту виручку від реалізації}}$
Оборотність всього капіталу підприємства	$\frac{\text{чиста виручка від реалізації продукції}}{\text{середньорічну суму капіталу підприємства}}$
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	$\frac{\text{чистий прибуток – виплачені дивіденди}}{\text{середньорічну суму власного капіталу}}$
Продуктивність праці	$\frac{\text{обсяг виробленої або реалізованої продукції одним працівником}}{\text{середньооблікову кількість працівників}}$

Таким чином, завдяки наведеним у таблиці показникам, оцінка ділової активності полягає у дослідженні можливості підприємства мобілізувати з різних джерел фінансові ресурси, а отже, ефективно їх використовувати, забезпечуючи зростання прибутку та капіталу.

Аналізуючи показники ділової активності, особливу увагу аналітики, менеджери приділяють коефіцієнту стійкості економічного зростання, адже цей показник показує можливі темпи розвитку підприємства, а також зміни співвідношень між різними джерелами фінансування, фондовіддачею, рентабельністю виробництва, дивідендною політикою.

Отже, аналіз ділової активності є важливим етапом оцінювання фінансового стану підприємства. В результаті такого аналізу, як відомо, зацікавлені внутрішні та зовнішні користувачі інформації.

Тому на основі аналізу існуючого методичного забезпечення запропоновано підхід до оцінки ділової активності, орієнтований на врахування інтересів користувачів аналізу. Він включає:

- 1) аналітичні процедури, спрямовані на задоволення інтересів внутрішніх та зовнішніх користувачів;
- 2) діагностика бізнес-середовища підприємства, виявлення основних факторів впливу на зміни рівнів ділової активності суб'єкта господарювання за період, що досліджується;
- 3) аналіз темпів зростання основних результативних показників, з'ясування причин їх відхилення від ідеальної моделі залежностей, що існують між ними.

Таким чином, науковим результатом дослідження є вдосконалення підходу до оцінки ділової активності на основі орієнтації на врахування інтересів користувачів аналізу. Практична значимість результатів дослідження полягає в можливості їх використання на вітчизняних підприємствах.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посібн. / О. Я. Базилінська. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с. 2. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : [навч. посібн.] / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2008. – 483 с. 3. Нестеренко Н. В. Ділова активність як невід'ємна частина фінансового стану підприємства / Н. В. Нестеренко, О. Діхтяр // Економічний аналіз. – 2012. – № 10. – Частина 3. – 411 с. 4. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз / О. О. Шеремет. – К. : Кондор, 2005. – 196с. 5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 650 с. 6. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.